

From: Project TALENT <talent@kuleuven.be>
Sent: dinsdag 25 juni 2019 13:43
To: talent
Subject: Nieuwsbrief TALENT - editie 5

[Bekijk deze e-mail in je browser](#)

Nieuwsbrief Project **TALENT**

editie 5 - 25 juni 2019

In deze nieuwsbrief:

- [Wat is cognitieve begaafdheid?](#)
- [Lesson Study: beter lesgeven aan cognitief begaafde leerlingen](#)

Wat is cognitieve begaafdheid?

Wanneer noemen we iemand cognitief begaafd? Moet je goede prestaties op school kunnen voorleggen om cognitief begaafd te zijn? En is cognitief begaafd dan synoniem voor een hoog IQ? In dit artikel laten we ons licht schijnen over het concept 'cognitieve begaafdheid' en de invulling die we er binnen project TALENT aan geven.

Verschillende vormen van begaafdheid

Een 7-jarig pianowonder dat op haar jonge leeftijd al de moeilijkste sonates foutloos kan spelen. Een jonge atleet die het wereldrecord hoogspringen scherper stelt. Een artieste die met haar creaties mensen van over de hele wereld in vervoering brengt. De winnaar van de laatste editie van de Vlaamse Wiskunde Olympiade. Weinigen zullen ons tegenspreken wanneer we elk van deze vier jonge mensen begaafd noemen. Zij zijn namelijk in staat gebleken tot uitzonderlijke prestaties. Bovendien blijkt uit deze voorbeelden dat begaafdheid op verschillende domeinen van het menselijk functioneren kan gedefinieerd worden. Zo kunnen mensen onder meer begaafd zijn op creatief, sociaal, cognitief of motorisch vlak.

Cognitieve begaafdheid: meer dan intelligentie

Op basis van de beschikbare wetenschappelijke kennis kiezen we er binnen project TALENT voor om cognitieve begaafdheid, de meest bestudeerde vorm van begaafdheid, te omschrijven op een manier die nauw aansluit bij een vaak gebruikte werkdefinitie van intelligentie:

“[Intelligentie] omvat de vaardigheid om te redeneren, plannen, problemen op te

lossen, abstract te denken, complexe ideeën te begrijpen, snel te leren en te leren uit ervaring. Het is niet enkel leren uit boeken, geen beperkte academische vaardigheid of een vaardigheid om testen te maken. Het weerspiegelt eerder een bredere en diepere capaciteit om de omgeving te begrijpen, inzicht te verwerven en te ontdekken wat er gedaan moet worden.” (Gottfredson, 1997).

Hoe uitzonderlijk moet iemands intelligentie dan zijn om hem cognitief begaafd te noemen? Het antwoord op deze vraag is arbitrair, wat wil zeggen dat wetenschappers en praktici een soort afspraak moeten maken over waar de grens van cognitieve begaafdheid precies ligt. In navolging van Gagné (2004) kiezen we er binnen project TALENT voor om de term cognitieve begaafdheid te gebruiken voor personen die qua cognitieve vaardigheden tot de top 10% van hun leeftijdsgenoten horen. Voor leerlingen die aan dit criterium voldoen moeten we ons minstens de vraag stellen of het ‘gewone’ onderwijsaanbod wel voldoende op hun noden afgestemd is.

Gaat het bij cognitieve begaafdheid om een uitzonderlijk potentieel of om uitzonderlijke prestaties?

Net als enkele andere toonaangevende onderzoekers ziet Gagné begaafdheid als een natuurlijke aanleg, een uitzonderlijk potentieel dat moet omgezet worden in uitzonderlijke prestaties. Dat gebeurt echter niet zomaar. Om deze omzetting te doen slagen is leren nodig, vaak gebaseerd op oefening en training. Verschillende factoren zijn van invloed op de ontwikkeling van aanleg of potentieel naar prestaties en bepalen mee het succes ervan. Sommige van deze factoren situeren zich binnen de persoon zelf, zoals persoonlijkheidskenmerken, motivatie en doorzettingsvermogen. Andere factoren situeren zich in de omgeving rond de persoon, zoals kenmerken van de thuisomgeving, de invloed van betekenisvolle individuen (bv. een inspirerende leraar) en de leeromgeving op school. Voor al deze factoren geldt trouwens dat hun invloed zowel bevorderend als belemmerend kan zijn. Het complexe samenspel tussen de factoren bepaalt of iemand zijn uitzonderlijke aanleg op een bepaald moment omzet in uitzonderlijke prestaties.

Wanneer iemand daar onvoldoende in slaagt, spreken we van onderpresteren.

Denk maar aan die leerling die niet goed presteert op schoolse toetsen, maar wel de top haalt in de Vlaamse Wiskunde Olympiade of al drie romans heeft geschreven. Deze leerling laat op sommige momenten duidelijk merken dat hij over een uitzonderlijke cognitieve aanleg beschikt, terwijl dit op andere momenten niet het geval is.

Meer lezen?

Bovenstaande tekst is een ingekorte versie van een [meer uitgebreid artikel](#) rond de definitie van cognitieve begaafdheid dat u op het TALENT-platform kan vinden.

Lesson Study: beter lesgeven aan cognitief begaafde leerlingen

In het kader van project TALENT werkten afgelopen schooljaar drie lerarenteams uit het lager onderwijs en drie lerarenteams uit het secundair onderwijs aan drie Lesson Studies. Doel: het verbeteren van hun eigen onderwijspraktijk voor cognitief begaafde leerlingen. In dit artikel geven we enkele eerste indrukken van wat onze teams via hun Lesson Study geleerd hebben over wat werkt in hun eigen lesgeven aan cognitief begaafde leerlingen.

Geef steeds les in de 'zone van de naaste ontwikkeling'

De 'zone van naaste ontwikkeling' heeft betrekking op wat men nog niet autonoom kan, maar al wel met (rechtstreekse of onrechtstreekse) ondersteuning van een meer bekwaam persoon. Op die manier blijven cognitief begaafde leerlingen steeds uitgedaagd zonder dat ze gefrustreerd raken. Onze lerarenteams gebruikten hiertoe bijvoorbeeld magjes en moetjes afgestemd op het niveau van individuele leerlingen of werkten met verschillende mogelijke leerpaden waarbij de leerlingen naargelang hun vaardigheden kunnen kiezen voor basisoefeningen of meer uitdagende oefeningen.

Homogeen groeperen

Het binnen de klas homogeen groeperen van cognitief begaafde leerlingen of hen met elkaar laten samenwerken zorgt voor een hoger werktempo en sterkere focus bij deze leerlingen.

Instructie is niet altijd nodig voor cognitief begaafde leerlingen...

Door instructie voor deze leerlingen weg te laten worden ze meer uitgedaagd om na te denken.

... maar zelfstandig ≠ zonder begeleiding

Indien je cognitief begaafde leerlingen zelfstandig aan de slag laat gaan, betekent dit niet dat ze geen begeleiding of feedback meer nodig hebben. Zorg ervoor dat de leerlingen nog steeds bij de leerkracht terecht kunnen indien er een hulpvraag is en plan voldoende feedback-momenten in.

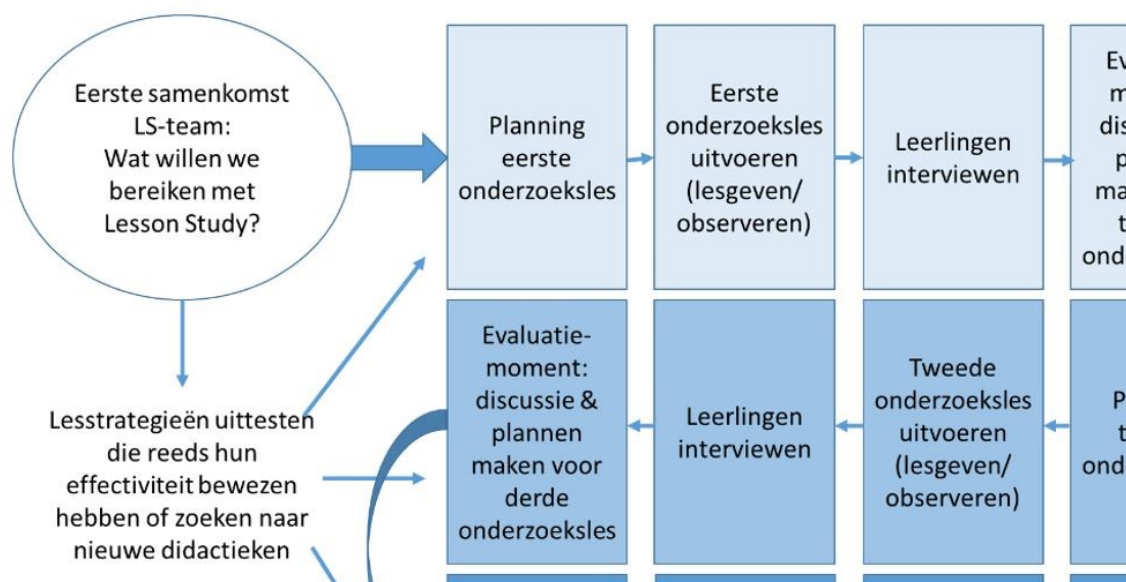
Keuze in werkvorm en moeilijkheidsgraad werkt activerend en motiverend

Door deze keuzemogelijkheden in je lesaanpak in te bouwen – en bijvoorbeeld te variëren in moeilijkheidsgraad van de opdrachten – valt het hogere werktempo van cognitief begaafde leerlingen minder op. De leerlingen zelf ervaren dit als een meerwaarde voor hun gevoel van verbondenheid met de klasgroep.

Ook positieve effecten voor andere leerlingen

Door cognitief begaafde leerlingen zelfstandig en op hun eigen tempo te laten werken en verbeterleutels te voorzien, krijg je als leraar meer ruimte om de leerlingen die het moeilijk hebben te coachen. Bovendien hebben meerdere teams ervaren dat wat werkt voor cognitief begaafde leerlingen ook werkt voor de andere leerlingen. Investeren in het onderwijzen van cognitief begaafde leerlingen komt dus ook de andere leerlingen ten goede.

We willen bij bovenstaande benadrukken dat het gaat om de ervaringen van leraren die ze opdeden via het kleinschalige onderzoek dat ze in hun klas hebben opgezet. Bij de formulering bleven we dicht bij de woorden van de betrokken leraren.

Wat is een Lesson Study?

Lesson Study is een professionaliseringsmethode waarbij twee tot drie leraren in team een onderzoek opzetten binnen de eigen klaspraktijk. Ze focussen hierbij op een drietal 'caseleerlingen' per klas, die samen een bepaalde groep leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften vertegenwoordigen (hier: cognitief begaafde leerlingen). Samen stellen de leraren een onderzoeksvraag op en werken ze een les uit. Ze onderzoeken vervolgens de impact van deze les op de leerlingen. Dat doen ze via observatie van en interviews met de caseleerlingen en via een gezamenlijke nabespreking van de les. Op basis van deze gegevens passen de leraren de les aan en testen ze haar opnieuw uit. In de twee volgende cycli wordt de les steeds verder geoptimaliseerd.

*(bijdrage door: Kathleen Bodvin, Katelijne Barbier,
Vincent Donche & Elke Struyf)*

Copyright © 2019 Project Talent, Alle rechten voorbehouden.

Je krijgt deze nieuwsbrief omdat je via onze website www.projecttalent.be hebt gevraagd toegevoegd te worden aan onze emaillijst.

Je kan ons bereiken op volgend adres:

Project Talent
Tiensestraat 102
Leuven 3000
Belgium

[Add us to your address book](#)

Wens je wijzigingen aan te brengen aan de manier waarop je deze nieuwsbrief ontvangt?

Je kan je [voorkeuren aanpassen](#) of je [voor deze nieuwsbrief uitschrijven](#).

